

VOORLOPIG ONTWERP

werk: **20-4495**
opdrachtgever:

'De Klasse' industrieel wonen in Oranjewijk Leeuwarden, Gysbert Japicxstraat 44 en 46
Piet van der Wal en Raymond Klompstra

datum: **03-04-2020**
gewijzigd: **07-04-2021**

00	plantoelichting
01	luchtfoto
02	foto's
03	situatie, bestaand
04	begane grond, bestaand
05	verdieping 1, bestaand
06	verdieping 2, bestaand
07	doorsneden, bestaand
08	gevels, bestaand
09	situatie,ontwerp
10	begane grond, ontwerp
11	verdieping 1, ontwerp
12	verdieping 2, ontwerp
13	doorsnede, ontwerp
14	gevels, ontwerp
15	geveluitsnede, ontwerp
16	principe plattegronden, ontwerp

INHOUD

Dorenbos Architecten
Trynwaldsterdyk 20
9061 DB Gytsjerk
058 2562003

www.dorenbosarchitekten.nl

Plantoelichting

Aan het einde van de 19e eeuw werd het Nieuwe Kanaal gegraven om een verbeterde aansluiting te creëren op het grootscheepswater van Groningen naar Stavoren. Tussen het Nieuwe Kanaal en Achter de Hoven is daarna de Oranjewijk ontstaan. Het werd een gewilde en kinderrijke woonwijk, vlakbij het centrum van de stad. Voor het eerst in de Leeuwarder geschiedenis kreeg een wijk thematische straatnamen, de nieuwbouwwijk werd rond 1900 vernoemd naar diverse stadhouders en hun nazaten van koninklijke huize. Zo werden Johan Willem Friso, Maria Louise en Willem Lodewijk enkele honderden jaren na hun dood vereerd met een eigen straat. Evenals koningin Emma en het jonge prinsesje Juliana. Een paar straten kregen echter een andere naam. De Verkorteweg en de Regentessestraat vormden een uitzondering. Deze laatste werd overigens in 1907 alweer omgedoopt tot Emmaplein. Even opmerkelijk is de straatnaam van de Friese dichter uit de zeventiende eeuw, Gysbert Japicx. De gemeente wilde zijn driehonderdste geboorte jaar herdenken met een straatnaam. Op dat moment was er slechts één naamloze straat voorhanden. En die lag toevallig in de nieuwe Oranjewijk.

Aan deze Gysbert Japicxstraat vindt op de nummers 44 en 46 in 1905 een meubelfabriek met directeurswoning haar plaats. Het plan werd gebouwd in opdracht van de meubelmaker, beeldhouwer en winkelier H. Tekstra. De woning en fabriek werden gebouwd in de Overgangsstijl en de bekapping vertoont invloeden van de Chalet-stijl. Een romantiserende bouwstijl die, vooral in het laatste deel van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw voornamelijk werd toegepast bij villa's, boerderijen en openbare gebouwen.

Het fabrieksgebouw heeft twee bouwlagen met een kap en is zeven traveeën breed, welke van elkaar gescheiden worden door lisenen. De aangebouwde directeurswoning is drie traveeën breed. Het fabrieksgedeelte heeft op de begane grond per travee drie rechthoekige vensters onder segmentbogen en op de verdieping per travee twee segmentbogige vensters. De ver overstekende mansarde kap, voorzien van rode kruispannen, rust op schoren. De directeurswoning heeft in het linker travee een ingang met bovenlicht en in de twee overige traveeën rechthoekige vensters. Het ver overstekende zadeldak is afgewolfd, heeft twee pironen en rust op bewerkte schoren. Aan de tuingevel kent de directeurswoning echter een mansarde kap en blijven ook de drie traveeën achterwege.

In 1958 is er een derde toegang voor het fabrieksgebouw in het vijfde travee van links gesitueerd. In het meest linker en rechter travee waren deze al in het origineel aanwezig. Het buitenterrein is in dat jaar ook overkapt met een lichte staalconstructie. Sinds 1967 is er een vleesgroothandel in gevestigd, in 1984 benoemt als "De Klasse". Door de expansie van dit bedrijf en de veranderende hygiëne-eisen zijn er door de jaren heen verschillende aanpassingen aan het gebouw gedaan. De grote bedrijfsdeuren welke voorzien zijn van tochtsluizen zijn hier kenmerkend voor. De oude achtergevel, nu binnen gevel, is hier en daar nog terug te zien. Op de zolder van het fabrieksgebouw is de kap voorzien van een gedrukt tongewelf van kraalschroten dat rust op consoles. Houten kolommen dragen de nokligger. Trekstangen (3 hoog) vangen de spatkrachten op.

Na 55 jaar neemt de vleesgroothandel afscheid van deze locatie en willen we onderzoeken of we het geheel, met eerbied voor de geschiedenis en de monumentale status, kunnen transformeren naar appartementen of grondgebonden woningen. Een nieuwe bedrijfsfunctie op deze locatie met alle logistieke problemen en intensiteit die dit met zich mee brengt is niet meer reëel in deze tijd. Om weer licht en lucht op het achter terrein te creëren slopen we de eenvoudige stalen opbouw. De voor deze buurt riant buitenruimte aan de achterzijde heeft ertoe bijgedragen dat we voor de typologie uit zijn gegaan van grondgebonden woningen. De oorspronkelijke, nog originele, toegang in het rechter travee van het fabrieksgebouw willen we benutten als toegang van de achter gelegen buitenruimte. Door aan deze buitenruimte de verschillende eenheden te ontsluiten kan de grotendeels originele straatgevel in stand worden gehouden. De duidelijk zichtbare hiërarchie van de traveeën zetten we in als opdeling van de woningen. De hoofddraagconstructie volgt deze traveeën ook waardoor deze, daar waar nog aanwezig, grotendeels bestaand kan blijven. Door een centrale kern in de woningen te creëren hoeven we geen extra aansluitingen te maken aan de karakteristieke straatgevel. Door deze centrale kern blijven alle woningen bouwkundig en installatietechnisch gelijk maar zijn er wel vele verschillende indelingen van de woningen mogelijk en wordt er zo aansluiting gezocht bij de diversiteit van bewoners van de Oranjewijk. Deze diversiteit is bevorderlijk voor de sociale cohesie. Voor de noodzakelijke ingrepen aan het monument kiezen we voor een eenduidige materialisatie en detaillering. De grootste ingrepen zijn door de geschiedenis heen al gedaan op de begane grond.

Dit betreft de uitsneden voor de bedrijfsdeuren aan de straatgevel en de aanpassingen aan de tuingevel, nu nog binnengevel, welke op de begane grond op vele plaatsen is aangepast aan de logistiek van de bedrijfsvoering. Om te kunnen voldoen aan de gewenste transformatie willen we tussen de lisenen vlakken inzetten van geperforeerd aluminium in een bronskleur. Een industriële toevoeging die aansluit bij het karakter van het fabrieksgebouw. Door deze perforaties is het, daar waar het nog aanwezig is, achterliggende metselwerk nog te zien. De vlakken kennen een sterke opdeling door verticale ribben, waarbinnen noodzakelijke lichtopeningen en toegangen hun plaats vinden. De overige nieuwe openingen benadrukken we als gaten in metselwerk en voorzien we van hetzelfde materiaal en detaillering. De lisenen en de traveeën zijn op deze manier nog duidelijk afleesbaar. Door boven de consoles op de zolder een entresol in te laten ontstaat een extra bouwlaag waarbij het tongewelf en trekstangen onderdeel uit gaan maken van het interieur van de woningen. Door de verschillende vides wordt in iedere woning ook weer de hoogte van de verdieping ervaren. Het appartement boven de onderdoorgang wordt vanuit deze onderdoorgang ontsloten en deze nieuwe toegang wordt ook bekleed met hetzelfde principe van het geperforeerde aluminium en de verticale ribben. De directeurswoning tenslotte heeft zijn eigen originele entree en behoudt ook zijn nog grotendeels originele indeling.

Anne Dorenbos, Dorenbos Architecten
April, 2020

luchtfoto Oranjewijk

Oranje-Nassaupark

Emmaplein

Gysbert Japicxstraat

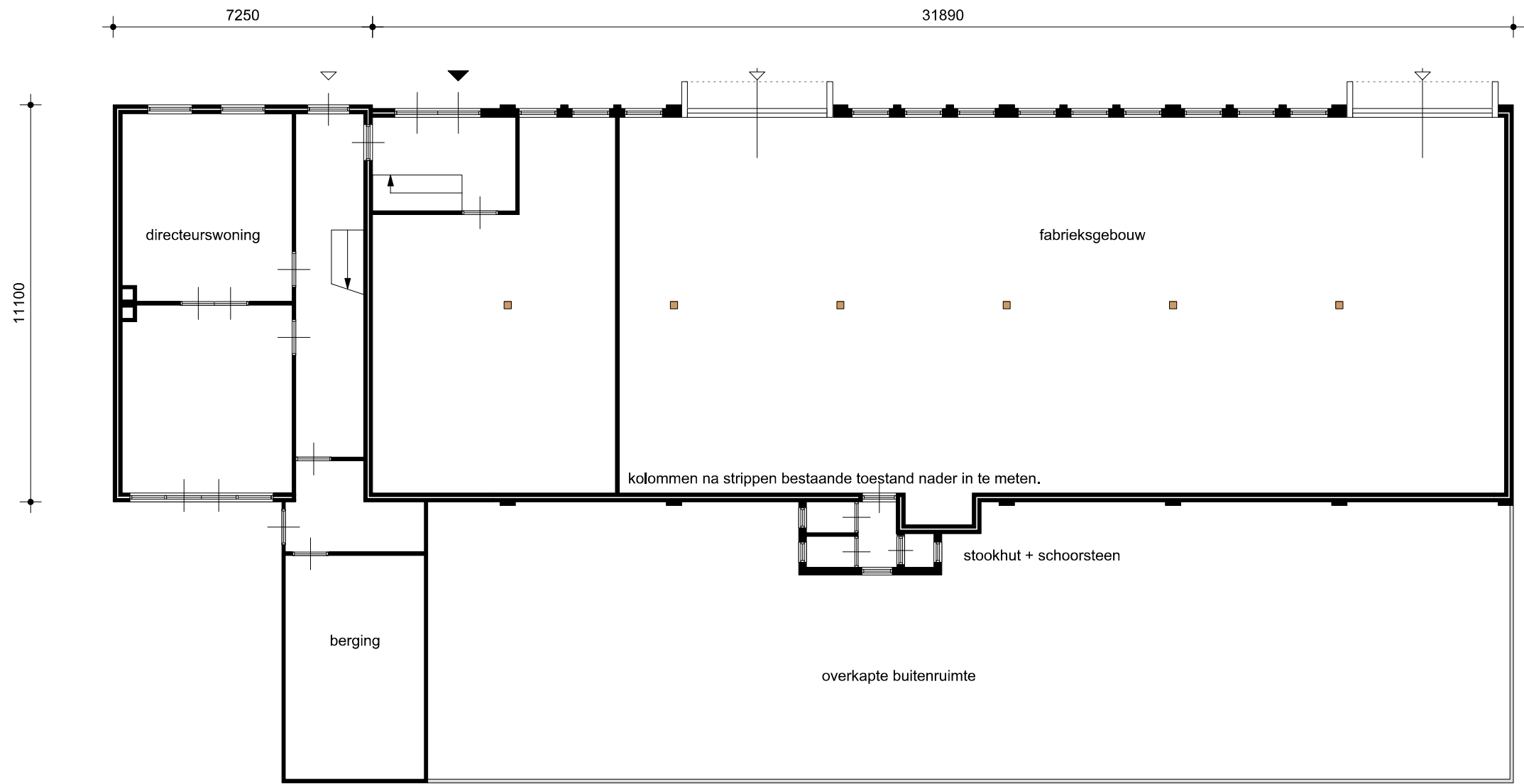
Emmaplein

Oranje-Nassaustra

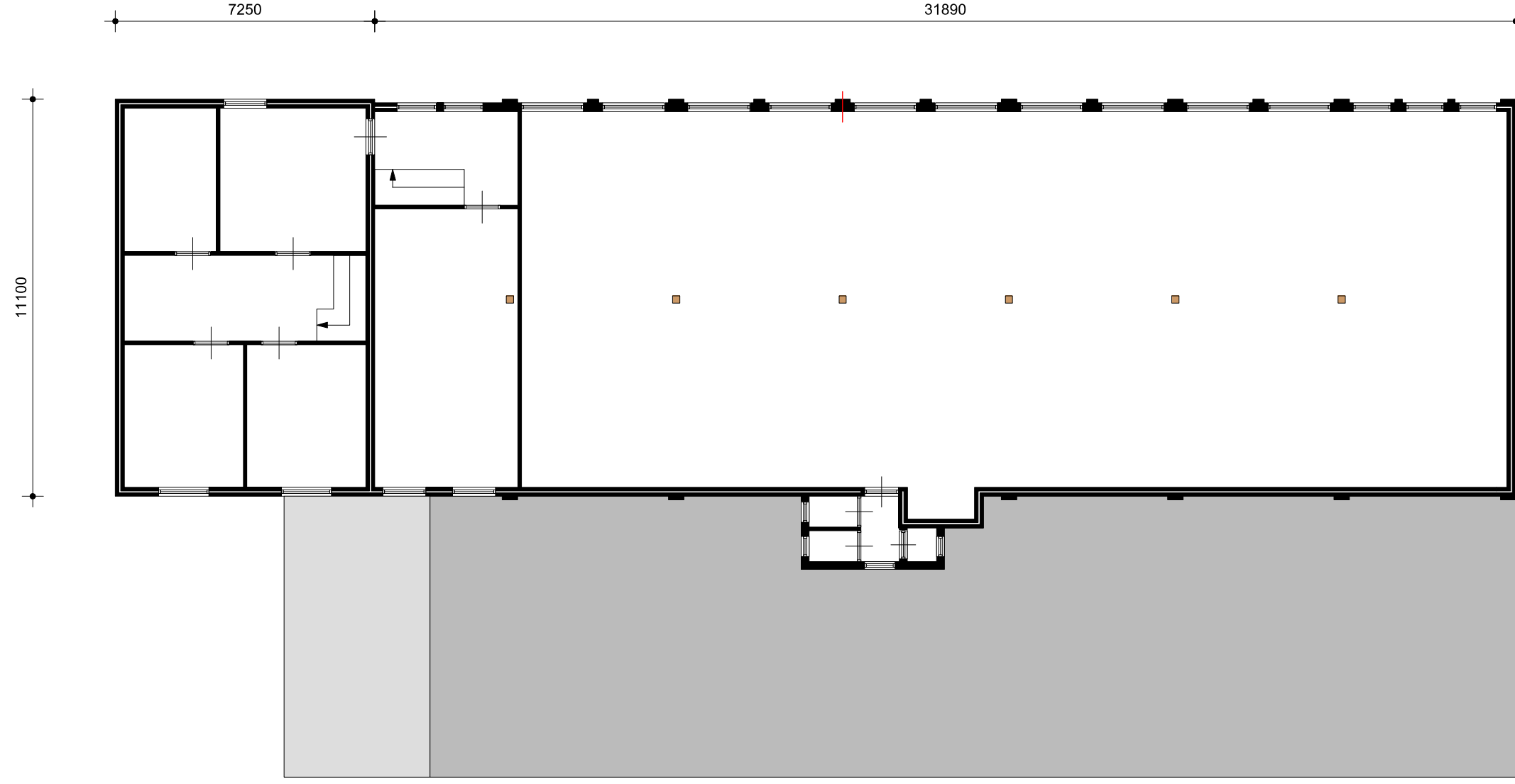
Willem Lodewijkstraat

LWD00G 17610G0000

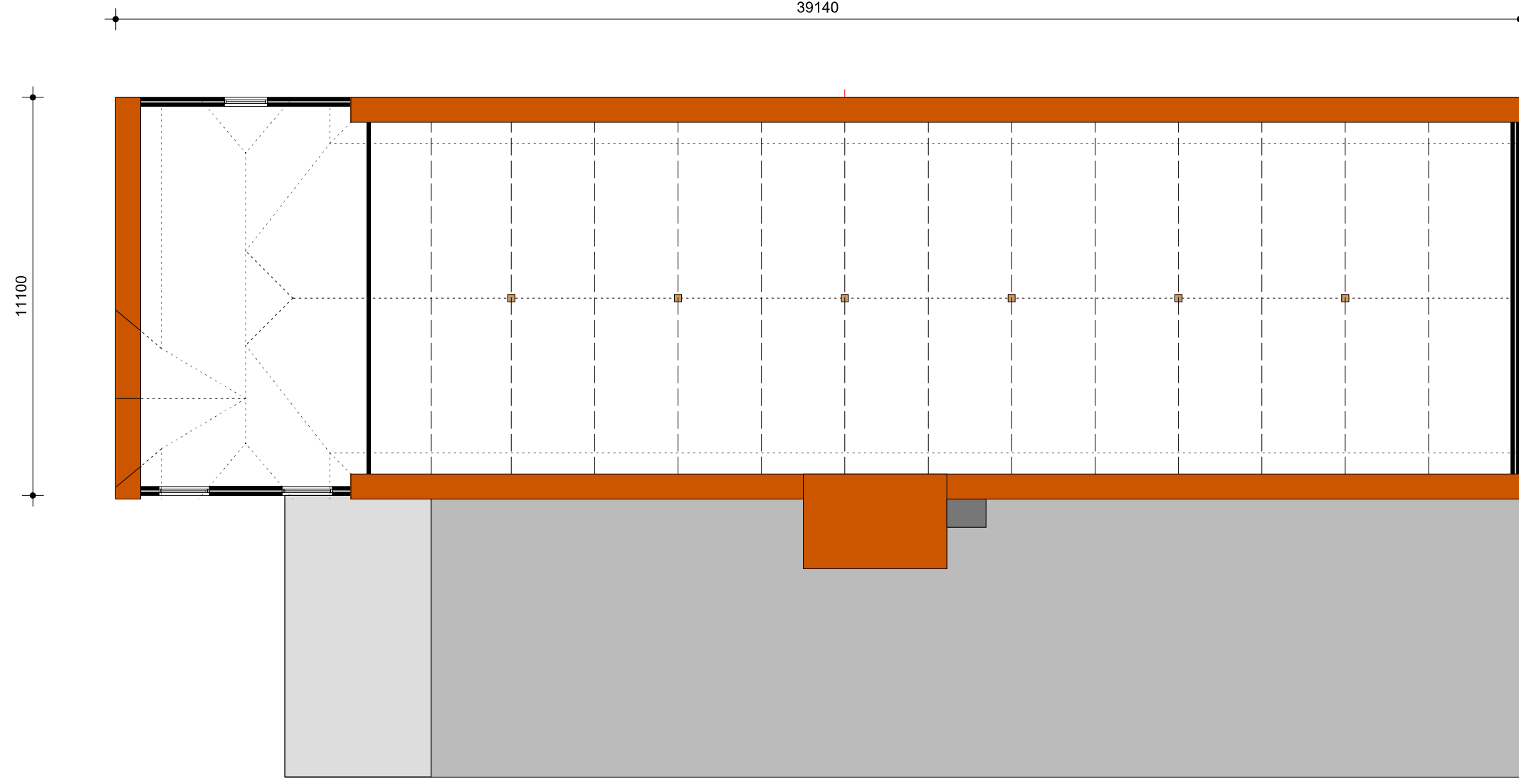
situatie, bestaand schaal 1:500

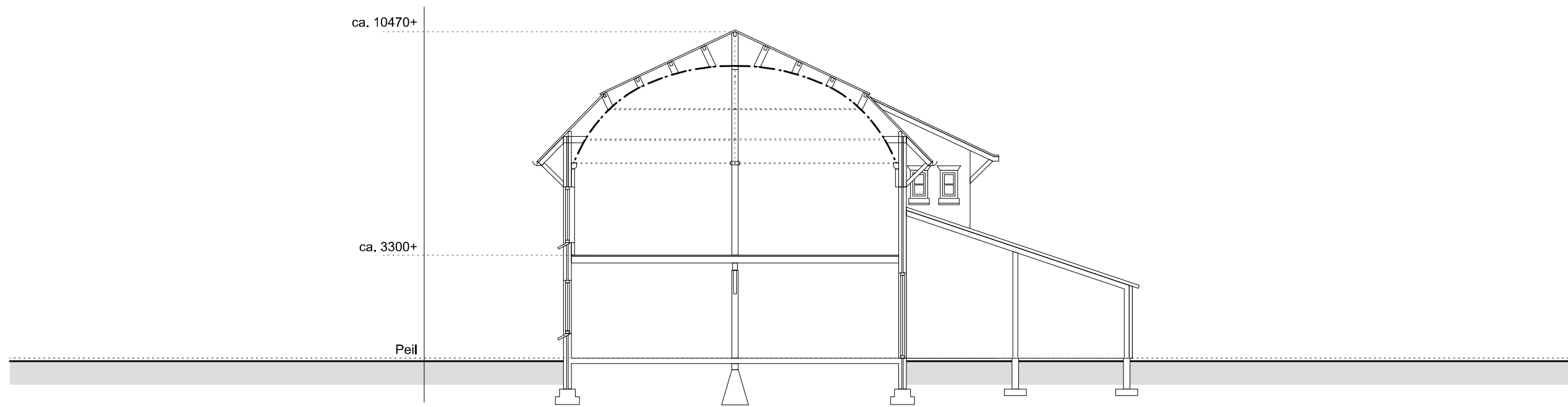
begane grond, bestaand schaal 1:150

verdieping 1, bestaand schaal 1:150

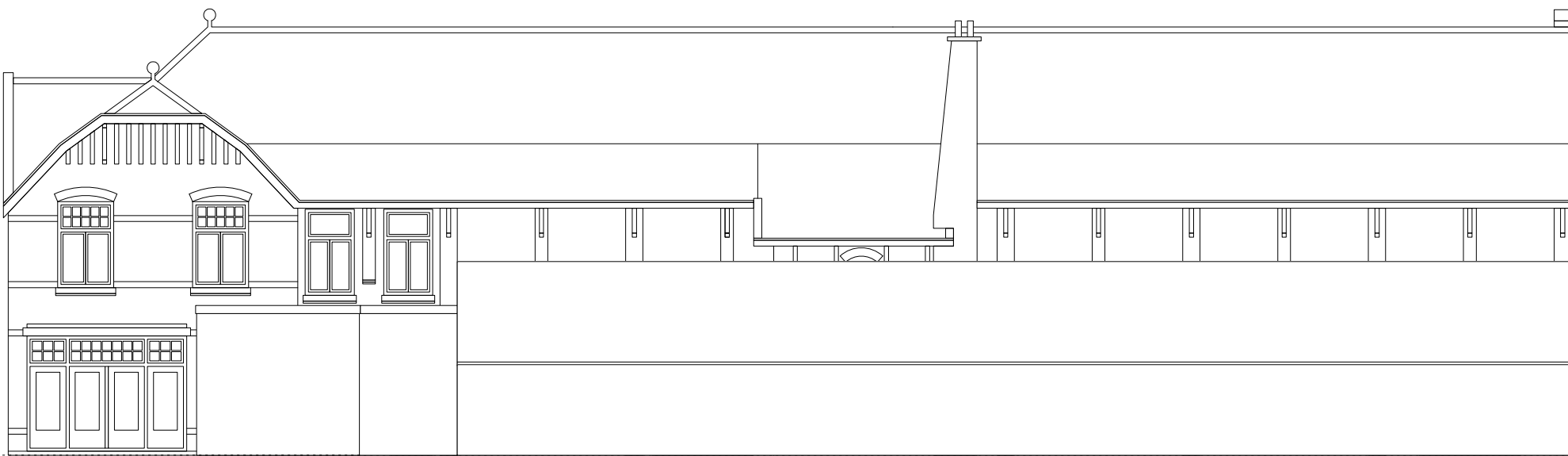
verdieping 2, bestaand schaal 1:150

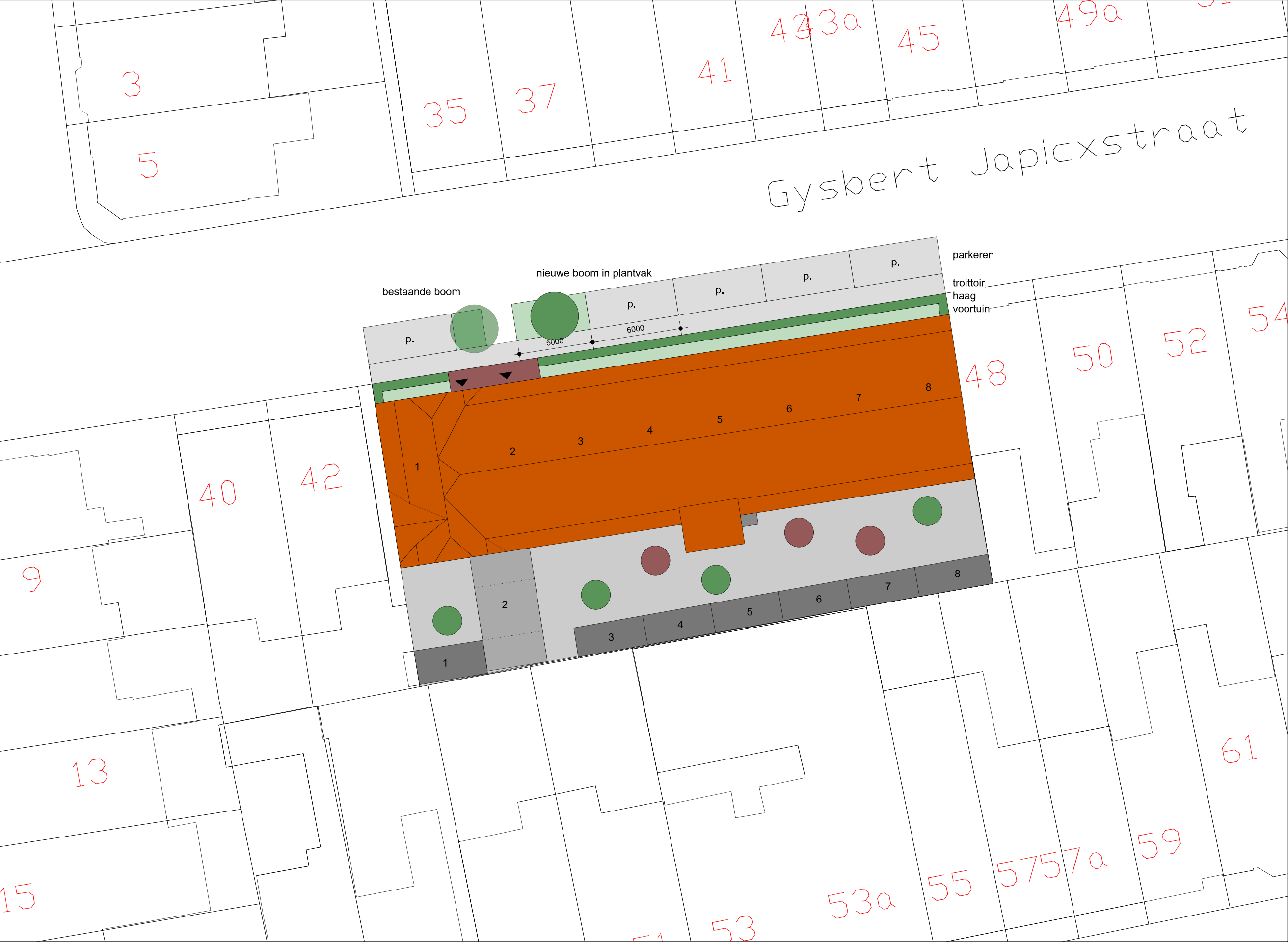
basis tekeningen 1965 + foto's

straatgevel (noord)

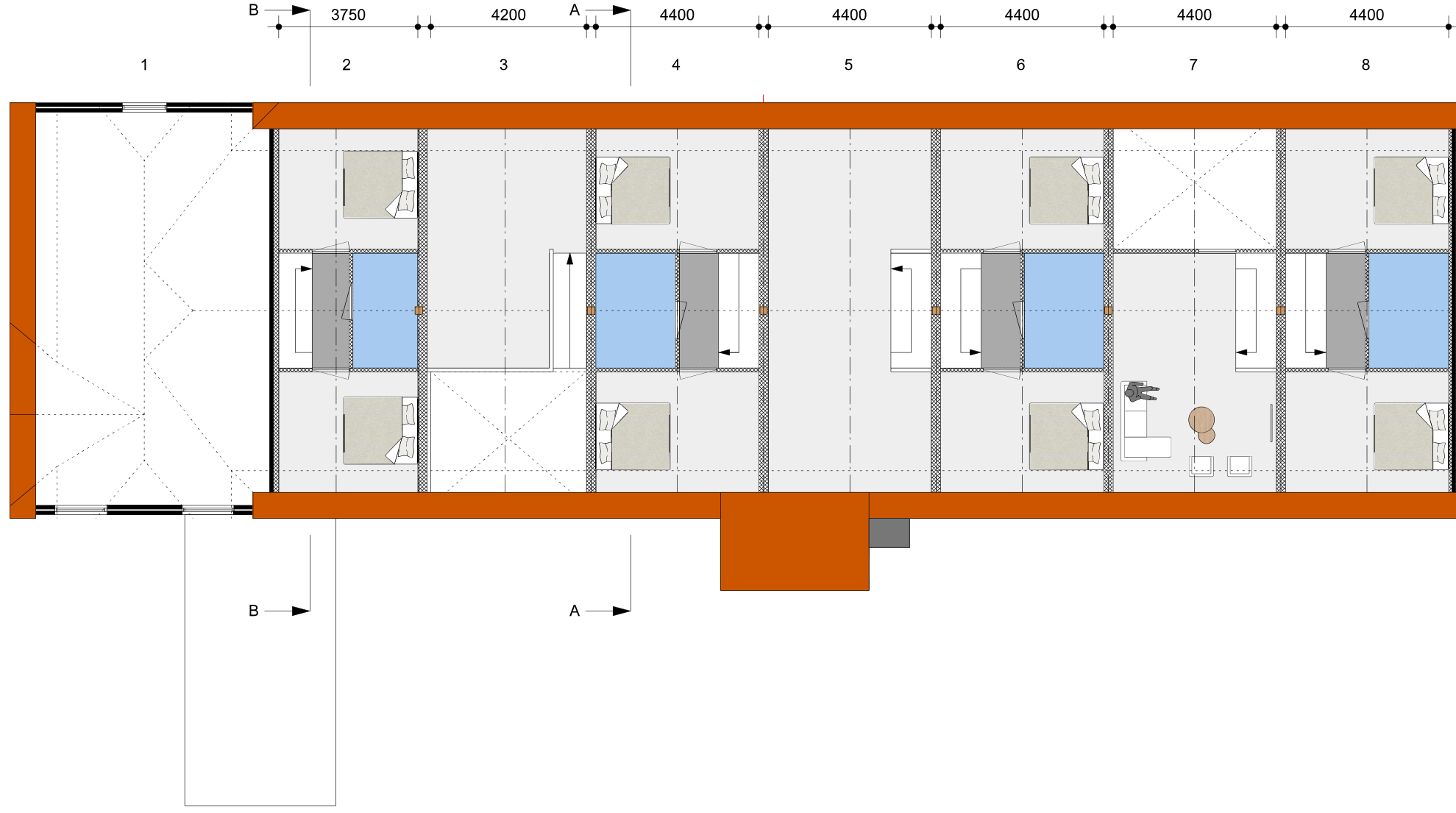
tuingevel (zuid)

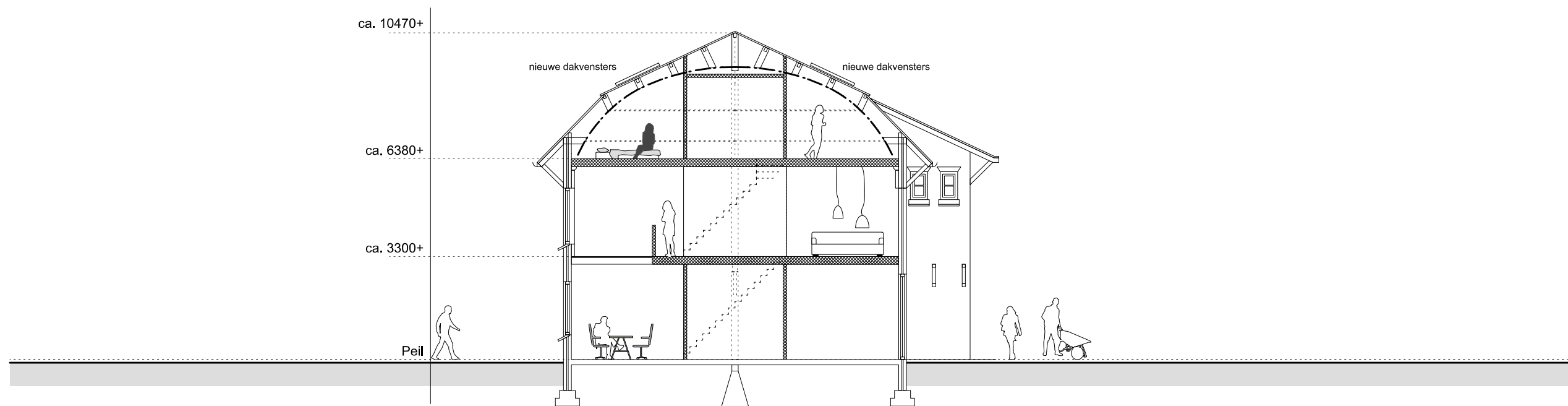
situatie, ontwerp schaal 1:250

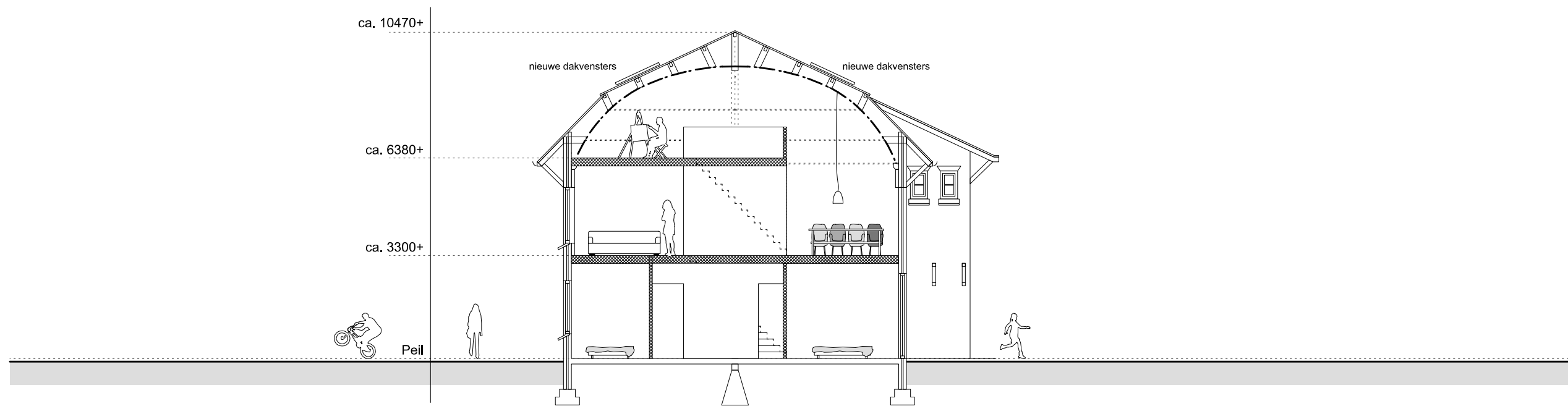
begane grond, ontwerp schaal 1:150

verdieping 2, ontwerp schaal 1:150

A-A

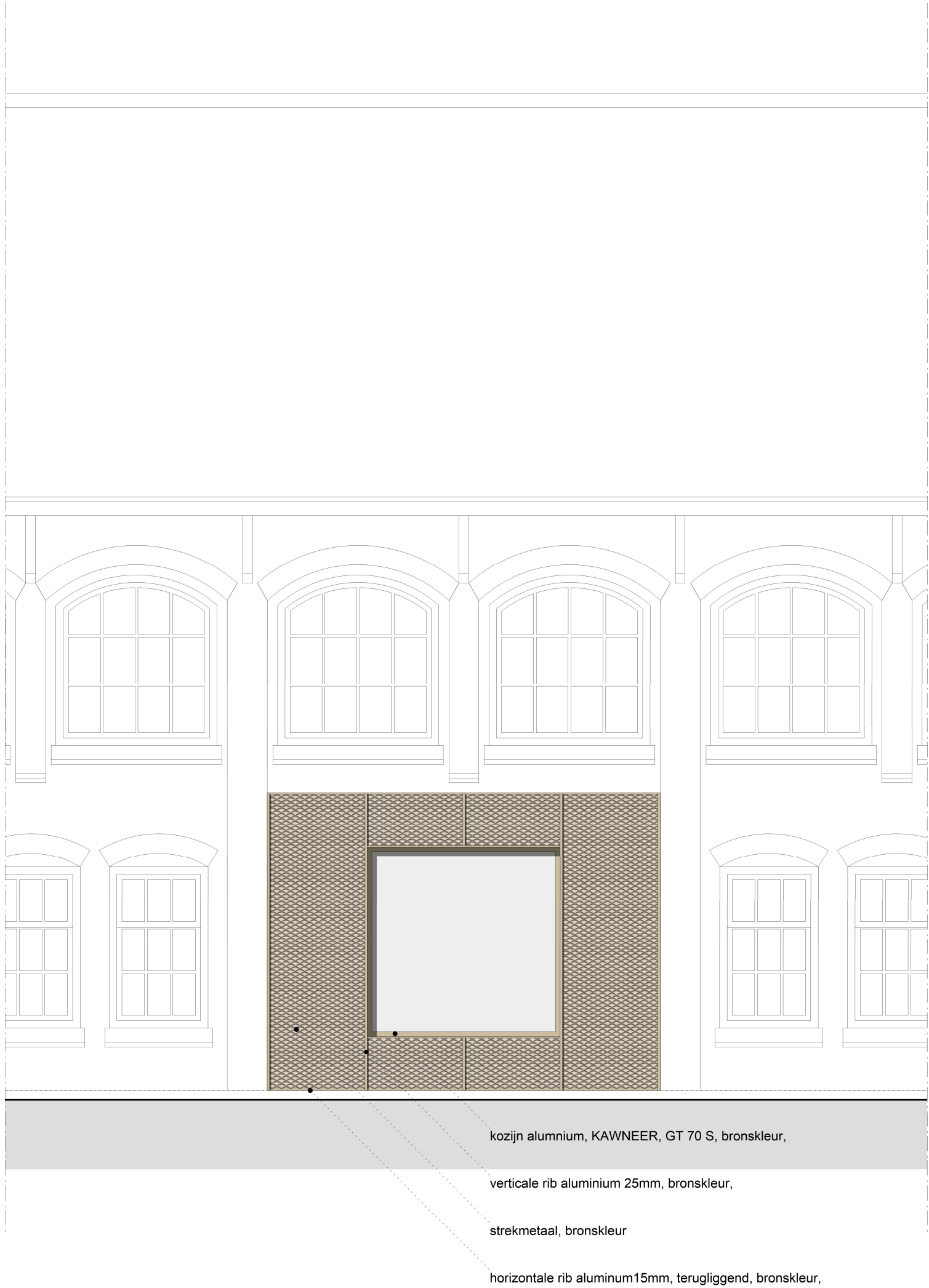
B-B

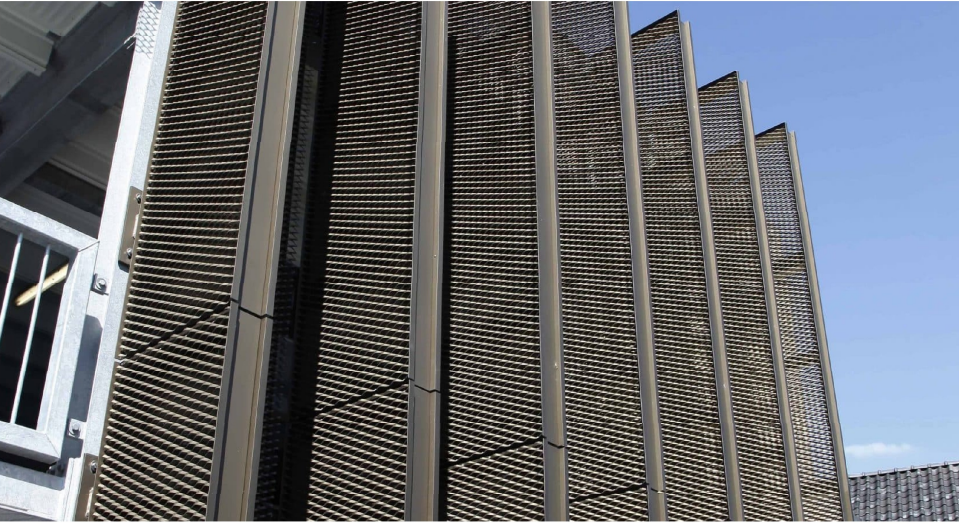
straatgevel (noord)

tuingevel (zuid)

referentie profilering kozijnen

referentie geperforeerd staal, strekmetaal

